

járult ahhoz a tényhez, hogy az elfelejtett nagy írónak egyszerre több színművét is elővették színházaink és a Nemzeti Színház a »Buborékok«-at próbálja, a Szolnoki Színháznak a »Mukányi« van műsortervébe illesztve és tudtommal még más vidéki színház is készül Csiky-felújításra). Debreczeni elvtárs kritikájának azonban mintha az volna a kicsengése, hogy ne olvassuk, ne adjuk Csiky-t. A bírálat végső bekezdéséből azt szűrheti le az olvasó, hogy az én tanulmányom — ha nem is mindenütt igaz — igen érdekes olvasmány, érdemes kézbevenni, de magát Csiky-t már nem érdemes olvasni, mert az én ajánló soraim után családost fog okozni az olvasónak.

Ezt az álláspontot azután végleg helytelennek tartom. Nekem igazán nincs kifogásom az ellen, ha a kritikus megmondja, hogy mi nem tetszik neki az én írásomban, de nagyon kérem Debreczeni elvtársat, ne beszéljen le senkit Csiky Gergelyről. Örüljünk, hogy végre kezdik tudomásul venni drámairodalmunknak ezt a klasszikusát és legyünk büszkéek rá, hogy élt és a miénk.

Hegedűs Géza

VÁLASZ HEGEDŰS GÉZÁNAK

Hegedűs Géza »Hozzászólásában« igen sajnálatosan nem Csiky írói értékelésének vitás kérdéseire szól hozzá, hanem a könyvről megjelent bírálat módszerével foglalkozik. Mint-hogy az *Irodalomtörténeti Közlemények*et elsősorban a magyar irodalomtörténet fontos kérdései és nem a könyvbírálat módszertanának megvitatására szánták, az alábbi válasz rövid lesz.

Hegedűs Géza nem veszi figyelembe, hogy könyvének bírálatát nem általános jellegű, vagy népszerűsítő sajtóorgánumban, hanem a magyar irodalomtörténet kutatói és alapos ismerői számára kiadott folyóiratban jelent meg. A könyvet tehát az irodalomtörténeti kutatás fejlesztése szempontjából bírálta. Minthogy annak erőnye elsősorban a népszerűsítő módszer jó alkalmazása, hibái pedig elsősorban tartalmiak: helyes hogyha a bírálat bővebben és elemezve foglalkozott az irodalomtörténeti hibákkal és csak röviden sorolja fel a népszerűsítést érényeit. A könyv tehát tartalmilag »tulajdonképpen« nem tetszett — részeredményei ellenére sem, melyeket nem lehet a mű egészéből kiszakítva értékelni — népszerűsítő módszere pedig »tulajdonképpen« tetszett — ha fenntartással is.

Hegedűs Gézának igaza van abban, hogy a bírálat hibázott, mert meg sem említette az újromantika értékelését és »a francia dráma dramaturgiájának összefoglalt történetét.«* Főképp az előbbi mellőzése hiba, mert Csiky fejlődésének volt újromantikus korszaka — ha az sem Csiky életművében, sem az újromantika alakulásában nem is hozott eredményt. A francia dramaturgia áttekintése egyébként nem szükséges egy Csikyről írt népszerűsítő műben, még egy monográfiában sem feltétlenül, — csak kora francia dramaturgiájáé. Erről a bírálat — az adott vázlat legfőbb értékét jelentő »nagy jelenet«-elemzés elismerésénél (*HK.* i. szám. 375. l.) többet is mondhatott volna. A bírálatot az mentheti, hogy lényegében egyik részlet sem tartozik Csiky értékelésének főkérdéseire, melyekhez hozzászólni szándéka volt.

Ami a »polgári magatartás« és »liberális társadalmi állásfoglalás« állítólagos szembeállítását illeti, helyes volna, ha Hegedűs Géza figyelmesebben elolvasná a bírálat álláspontjaként idézett rész után közvetlenül következő sorokat: »Így mondja ezt el Hegedűs Géza is (110. l.), azonban ennek egyes művenkénti elemzését, megmutatását elmulasztja. Ezért igyekezett ez a bírálat elsősorban azokkal a művekkel foglalkozni, azokból kiemelni a liberális vonásokat, amelyeknél azt Hegedűs Géza elmulasztja, vagy jelentéktelennek tünteti fel.« (*HK.* i. szám., 374. l.) Ezenkívül a 369—70, illetve 375—76. lapokon világosan olvasható a bírálat Hegedűs Gézáétól eltérő álláspontja.

Végül: az ismeretterjesztő mű alapvető követelménye, hogy helyes ismereteket terjesszen. Ezért a bírálat nem monográfiába illő elemzéseket kér számon, mégcsak az alapos népszerűsítő íráshoz szükséges előkészítő kutatásokat sem, de következetesen számon kéri az egyes műveknek és Csiky alakjának helyes értelmezését. (Nem az elemzések *bőségét*, de azok *alaposságát*.) Nem helyes úgy megszerettetni egy író, hogy elsiklunk egyes műveinek hibái fölött. Ha valaki ilyen »népszerűsítés« nyomán olvas el egy Csiky-darabot, megtörténhet, hogy az nem fog neki tetszeni. Nem azért, mert nem jó, nem tartozik egészében, vagy részeiben irodalmunk értékei közé, de mert nem az a remekmű, aminek Hegedűs Géza állítja, s elmege a kedve a még nem olvasott művektől is.

Ha Hegedűs Gézának »eszébe sem jut«, hogy vitázzék az övétől eltérő értékeléssel, az általa is említett olvasókra vár, hogy véleményük kifejtésével elősegítsék Csiky műveinek helyes megítélését.

Debreczeni Feren c

* Utóbbi lásd: Hegedűs Géza: *Csiky Gergely*, 43—44. l.